

szerzők azt vizsgálták, hogy *miért könnyebb a címek szerinti keresés* a természettudományok, mint a társadalomtudományok, művészetek stb. irodalmában. Ennek kapcsán a következő okokat állapították meg:

a kémiában – kisebb részt a biológiában és az orvostudományban – sok esetben a *szótöredékek is alkalmasak* lehetnek keresésre. Például az -áz végződés a kémiában több enzim kiválasztását eredményezheti (*oxidáz, ureáz, hidrogenáz* stb.). Ugyanígy a bonyolult vegyületek elnevezéseit megbontva, keresésre alkalmas szótöredékeket kapunk. Ilyen jellegű szóbontás a történelem, a pszichológia stb. területén lehetetlen;

a történelmi vonatkozású irodalomban igen gyakran kell *dátum szerint keresnünk*. Mivel a természetes nyelv sokféleképpen meghatározhat egy periódust, és egy bizonyos időpont, időszakasz a keresetnél tágabb időhatárokat jelentő sokféle fogalomba beleesik, a keresés igen nehézkes;

különösen a filozófiában, de a művészetekben, szociológiában stb. is sok *szimbolikus jelentésű* cím található. Olyan címek például, mint *Soha ne mosolyogj a krokodírra* (Journal for the Theory of Social Behavior, 1973), vagy *Tehén a háztetőn* (Journal of Philosophy, 1973) bár igen megkapóak, keresésre teljesen alkalmatlanok.

Az előbbieken ismertetett megállapítások összefoglalásaként kijelenthetjük, hogy a címszavak információtartalmát tekintve a társadalomtudományi folyóiratcikkek nem maradnak el lényegesen a természettudományok mögött, mégis, a szisztematikus szószerkezetek hiánya miatt címszavaik gépi keresésre kevésbé alkalmasak.

/BUXTON, A. B. – MEADOWS, A. J.: The variation in the information content of titles of research papers with time and discipline = Journal of Documentation, 33. köt. 1. sz. 1977. p. 46–52./

(Novák István)

S Z A B V Á N Y

Új bibliográfiai szabvány jelent meg a Szovjetunióban

A szokásos szabványosítási eljárást követően 1978. január 1-én megjelent az új szovjet bibliográfiai szabvány. Ez a 7.0–77 jelű szabvány a 16448–70 jelű váltotta fel. A szabványosítási eljárás a megszokottnál nehezebb volt, mivel több terület (információ, bibliográfia, könyvtárügy, könyv- és folyóiratkiadás) volt érdekelt benne, s ennek következtében igen nagyfokú terminológiai bizonytalanságot kellett leküzdeni elkészítése közben. Az említett nehézségek az elkészült szabványban is tükröződnek. Részint azért, hogy az új szabvány viszonylag kevés fogalmat és fogalommeghatározást tartalmaz: mindössze 82-t. Részint pedig azért, hogy némely fogalommeghatározás kompromisszumra utal. Ennek ellenére az új szabvány fontos lépés a bibliográfiai terminológia egységesítésében.

Az új szabvány egyes fejezeteiben a *következő fogalmak szerepelnek*:

- 1. Általános fogalmak:** Bibliografija (Bibliográfia), Bibliograficeszkaja informacija (Bibliográfiai információ), Bibliograficeszkaja rabota (Bibliográfiai munka), Bibliograficeszkaja zapisz' (Bibliográfiai címleírás), Bibliograficeszkoe poszobie (Bibliográfiai segédeszköz).
- 2. Vidú bibliográfii (Bibliográfiai műfajok):** Goszudarsztvennaja bibliografija (Nemzeti bibliográfia), Naucno-vszipomogatel'naja bibliografija (Tudományos segédeszköz-bibliográfia), Rekomendatel'naja bibliografija (Ajánló bibliográfia), Otraszlevaja bibliografija (Tudományági vagy ágazati bibliográfia), Kraeved-

ceszkaja bibliografija (Helyismereti bibliográfia), Izdatel'szko-knigotorgovaja bibliografija (Kiadói-könyvkereskedelmi bibliográfia), Tekucsaja bibliografija (Kurrens bibliográfia), Retroszpektivnaja bibliografija (Retrospektív bibliográfia), Bibliografija bibliografii (Bibliográfiák bibliográfiája).

- 3. Bibliograficeszkaja rabota (Bibliográfiai munka):** Bibliograforovanie (Bibliografizálás), Bibliograficeszkij poizsk (Bibliográfiai keresés), Bibliograficeszkij otbor (Bibliográfiai szelekció), Szosztavlenie bibliograficeszkij opiszaniij (Bibliográfiai leírások készítése), Annotirovanie (Annotálás), Bibliograficeszkaja szisztematizacija (Bibliográfiai osztályozás), Bibliograficeszkaja predmetizacija (Bibliográfiai tárgyszavazás), Bibliograficeszkaja gruppirovka (Bibliográfiai csoportosítás), Bibliograficeszkoe redaktirovanie (Bibliográfia-szerkesztés), Bibliograficeszkoe obszluzsivanie (Bibliográfiai szolgálat), Szpravocsno-bibliograficeszkoe obszluzsivanie (Tájékoztató-bibliográfiai szolgálat).
- 4. Bibliograficeszkije poszobija (Bibliográfiai segédeszközök):** Bibliograficeszkij ukazatel' (Bibliográfiai mutató), Bibliograficeszkij szpiszok (Bibliográfiai jegyzék), Bibliograficeszkij obzor (Bibliográfiai szemle). A bibliográfiai segédeszközök ún. kis formái (olvasóterv, emlékeztető stb.) a teljes terminológiai bizonytalanság következtében nem kerültek szabványosításra.
- 5. Vidú bibliograficeszkij poszobij (A bibliográfiai segédeszközök műfajai):** Itt a szabványban összesen 32 fogalom szerepel 13 csoportba osztva. A csoportosítás

különböző kritériumok (pl. cél, tartalom, teljesség, kronológia, csoportosítás módja stb.) alkalmazásával történt.

6. **Bibliograficeszkaja zapisz' (Bibliográfiai címléírás):** Bibliograficeszkoe opiszanie (Bibliográfiai leírás), Analiticeszkoe opiszanie (Analitikus leírás), Szvodnoe opiszanie (Összefoglaló leírás), Ob"edinennoe opiszanie (Egyesített leírás), Bibliograficeszkaja szszülka (Bibliográfiai utalás), Annotacija (Annotáció), Klaszszifikacionnűj index (Osztályozási jelzet), Predmetnaja rubrika (Tárgyszó). Az *Összefoglaló leírás* egy-egy több kötetes vagy periodikus mű egészének és egyes elemeinek egyetlen leírásba való foglalása. Az *Egyesített leírás* egy-egy mű valamennyi kiadását és újranyomását írja le.

Az új szabvány szervesen illeszkedik be az ország szabványosítási koncepciójába. Összesen 16 új fogalmat

szabványosított. A hozzá csatlakozó index 20%-a tekinthető újdonságnak.

A szabvány egyszersmind egyik tanújele a terminológiai szabványosítás fokozott előtérbe kerülésének. Míg 1971-ben a Szovjetunióban mindössze 147 terminológiai szabvány készült, addig 1976-ban több mint 500 országos és mintegy 100 ágazati szintű terminológiai szabvány. Ez teljes mértékben összhangban van a nemzetközi szabványosítási irányzattal. Így pl. a 160 KGST szabvány és szabványajánlás közül több mint 100 terminológiai jellegű. 1976 folyamán 62 KGST terminológiai szabványon és 119 ISO terminológiai szabványon dolgoztak.

/BARSZUK, A. I.: K utverzsdieniju novogo goszudarstvennogo sztandarta „Bibliografija. Terminű i opredelenija”. = Naucsniű i Tehniceszkűe Biblioteki SZSZSZR. 1977. 12. sz. p. 28–31./

(Futala Tibor)

HÍREK INNEN–ONNAN

Átalakult a JASIS szerkesztősége

A Journal of the American Society for Information Science (JASIS) c. informatikai folyóiratnak 1977. novemberi számától kezdődően új szerkesztőbizottsága van. A főszerkesztő *Charles T. Meadow*.

Az új szerkesztőbizottság fő célja, hogy fenntartsa a folyóirat ez ideig kivívott jó hírnevét, fokozatosan bővítve a lap tartalmi témakörét. Kiindulási alapként a szerkesztőség összeállította a számításba jöhető témákat, melyek esetleges kiegészítéséhez az olvasók segítségét kéri:

1. Az információtudomány elmélete

- Az információkeresés elmélete és gyakorlata
- Az információtudomány alapjai – az információ, a kommunikációs elmélet értelmezése
- Statisztikai bibliográfia
- Tudósok és más csoportok közötti kommunikáció
- Információs rendszerek hatékonyságának értékelése és mérése
- Az információk szervezése, osztályozása és hozzáférhetővé tétele

2. Kommunikáció tágabb értelemben

- Kommunikáció általában, különböző információhordozók (nyomtatott forma, telefon stb.)
- Ember–gép kommunikáció
- Hálózatok tervezése, irányítása és működése
- Kommunikációs szabványok
- Kommunikációs technológia

3. Irányítás, gazdaságosság, marketing

- Az információ és az információs rendszerek gazdaságtana
- Információs rendszerek irányítása
- Információs rendszerekkel kapcsolatos marketing és piackutatás

4. Információs rendszerek

- Információs rendszerek tervezése
- Rendszerfejlesztési vagy használati esetleírások
- A rendszerek működése
- Információs technológia – hardware és software
- Az információs rendszerek hatása környezetükre, új alkalmazások
- Rendszerelemzés és elemzési módszerek
- Felhasználáselemzés
- Információs rendszerek szabványai

5. Az információ társadalmi és jogi vonatkozásai

- Információs rendszerek és az információs technológia társadalmi vonatkozásai
- Etika és információ
- Jogi és szabályozási szempontok (copyright, szabadalom, stb.)
- Az információtudomány, az információs rendszerek, az információs technológia és az információs dolgozók története

/Editor's note = Journal of the American Society for Information Science, 28. köt. 6. sz. 1977. p. 311–312./

(N. I.)